

JAARVERSLAG 2022

Interlokale
Vereniging
Kenniscentrum
Vlaamse Steden

GROTE VRAAGEN

Denkdag 31 mei

Na de goedkeuring van de nieuwe samenwerkingsovereenkomst 2022-2026 door de gemeenteraden van de 13 centrumsteden en het College van de VGC, organiseerde het Kenniscentrum op 31 mei een Denkdag die plaatsvond in de Antwerpse Zoo. Daar werd het programma 2022-2026 voorgesteld, waarna 102 deelnemers uit de centrumsteden, de VGC en een aantal externe partners in gespreksgroepen de uitdagingen, ambities en de rol van het Kenniscentrum verkenden bij het ontwikkelen van de nieuwe thema's klimaat en digitale transitie.

**JE VINDT HIER DE
STARTNOTA'S EN VERSLAGEN
VAN DE GESPREKSGROEPEN**

**EN HIER DE PRESENTATIE
WAARMEE WE DE DENKDAG OP
GANG TROKKEN**

De werkgroep OBMi die in 2015 op initiatief van het secretarissenoverleg centrumsteden van start ging, vergaderde in 2022 zeven keer en zette in op de verdere uitbouw van de stad in cijfers websites met veel aandacht voor het ontsluiten van nieuwe databronnen, het bouwen van overzichtelijke dashboards en uitgebreide rapporten. Vele handen maken lichter werk: elke stad ontwikkelt een eigen databank maar het ontwikkelingstraject wordt gezamenlijk doorlopen, wat dit project voor de centrumsteden meteen ook tot een proces van capacity building maakt.

We zoomden samen in op een aantal externe initiatieven als Vrijetijdsmonitor, Preventiepeiling en Vlaanderen helpt Oekraïne. Daarnaast wisselden we informatie uit over het organiseren van enquêtes en impactmetingen. Het document in bijlage geeft een overzicht van de werkzaamheden van de werkgroep in 2022.

JE VINDT HET OVERZICHT HIER

Werkgroep O(mgeving) B(eleid)M(anagement) informatie

Project ORBA of Opvolging Realisatie BestuursAkkoord

ORBA staat voor Opvolging Realisatie BestuursAkkoord. Het is de tool waarmee de Stad Antwerpen, aan de hand van indicatoren, projecten en releases, de voortgang van verwezenlijkingen in het kader van het bestuursakkoord monitort. In het project ORBA onderzocht het Kenniscentrum de voorbije jaren samen met geïnteresseerde centrumsteden of en hoe deze tool in de steden zijn nut kan bewijzen. Intussen gingen 9 centrumsteden, 3 andere lokale besturen en 1 zorgbedrijf samen aan de slag met ORBA. Zij delen middelen, inzet en kennis, wat resulteerde in een reeks handleidingen, opleidingen en instructievideo's die gebruikt kunnen worden door alle participanten. Daarnaast werd in een aantal afzonderlijke kennissessies kennis gedeeld over het bouwen van rapporten in Power BI. ORBA is intussen een levend product: de deelnemers evalueren gezamenlijk de nood en opportuniteit van verbeteringen, werken verbetervoorstellen uit, en delen in de kosten voor de ontwikkeling.

JE VINDT HIER MEER INFORMATIE

Verkennd traject datawarehouse

Het Kenniscentrum onderzocht eind 2021/begin 2022 samen met de centrumsteden en de VGC de haalbaarheid van een gezamenlijk datawarehouse traject, afgestemd op ieders draagkracht. In 2021 brachten we in kaart wat al gedaan wordt in de centrumsteden en welke de verdere plannen zijn met betrekking tot datawarehousing. Deze input leidde tot een sneuvelnota met vaststellingen en discussiesporen die werden voorgelegd aan een Taskforce die als opdracht had duidelijkheid te scheppen over de haalbaarheid en de eventuele invulling van een spoor datawarehouse in het meerjarenprogramma 2022-2026. Al snel werd duidelijk dat heel wat aangehaalde kwesties in de sneuvelnota niet strikt beperkt blijven tot het thema datawarehouse. Steden worden allemaal geconfronteerd met een veelheid aan uitdagingen rond data en datahuishouding in de organisatie. Daarom werd voorgesteld een apart spoor “Datamaturiteit van de stedelijk organisatie” op te starten. In het najaar gaf de Taskforce verder vorm aan de invulling van dit werkspoor en werden afspraken gemaakt over de verdere aanpak.

**JE VINDT HIER MEER
INFORMATIE OVER HET
VERKENNEND TRAJECT**

Werkgroep GDPR

Op 25 mei 2018 trad de General Data Protection Regulation (GDPR) in heel de Europese Unie in werking. Die datum ligt ondertussen al even achter ons, maar heel wat stedelijke IT-verantwoordelijken, belast met het implementeren van deze GDPR, worden ook na die datum geconfronteerd met vragen en onduidelijkheden. Daarom organiseerde het Kenniscentrum Vlaamse Steden de daarop volgende jaren steeds een aantal workshops gerelateerd aan het thema. Eind 2021 werd besloten de workshopreeks om te vormen tot een volwaardige werkgroep. In de werkgroep wordt actief samengewerkt aan een bibliotheek met standaarddocumenten en aan een kader voor veilig werken in de internationale cloud. Deze werkgroep vergaderde in 2022 vijf keer.

JE VINDT HIER MEER INFORMATIE

Het Kenniscentrum onderzoekt de mogelijkheid om, naar analogie met ORBA, het Antwerpse Parkeer- en Toegangsregister (APTR) in andere centrumsteden uit te rollen. In het najaar van 2021 werd bij geïnteresseerde steden gepeild naar de precieze verwachtingen van elke geïnteresseerde centrumstad bij een samenwerking rond het APTR en de interesse in de verschillende afzonderlijke bouwstenen uit het digitale platform. In 2022 werd het traject formeel afgetrapt. Na een uitgebreide inventarisatie van de wensen van de centrumsteden werd in het najaar vorm gegeven aan de PTR-centrumstedenversie waarmee in een eerste fase 2 pilootsteden aan de slag gaan. In het kader daarvan werkten we in de werkgroep samen aan waterdichte afspraken voor een licentieovereenkomst bij de overdracht van de broncode.

Parkeer- en toegangsrechtenregister

Geïnspireerd op de Nederlandse Smart City Strategie en de Agenda Stad onderzocht het Kenniscentrum in de stuurgroep Smart Portraits samen met de steden de haalbaarheid van een speerpuntenprogramma Smart Cities. Aan de hand van een uitgebreide vragenlijst werd op zoek gegaan naar een gezamenlijk gedragen thema. In het najaar 2019 werd gekozen te focussen op het thema 'rechtentoekenning' en de onderdelen automatische rechtentoekenning en rechtenverkenning verder te verkennen. Tegelijk werd in het najaar van 2020 het onderzoek gestart naar andere mogelijke speerpunthema's voor een volgende City Deal. Er werd gekozen voor de thema's e-inclusie, mobiliteit, water en lokale energieproductie. Daarbij werd per thema op zoek gegaan naar een gezamenlijke maatschappelijke uitdaging voor steden via zgn. 'snuffelrondes'.

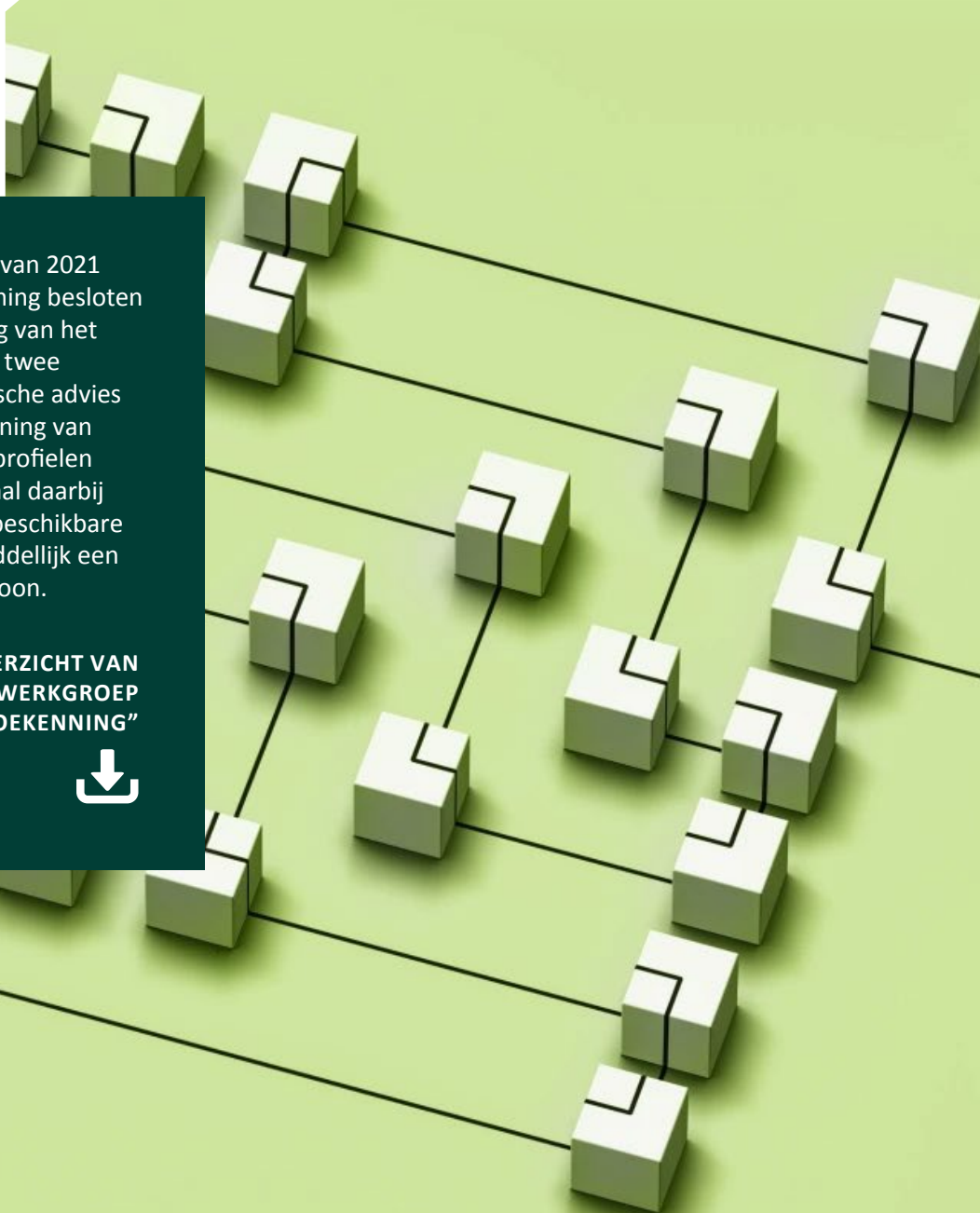
2022 werd het jaar van de uitvoering. De City Deal e-inclusie werd definitief afgetrapt, in andere speerpuntenprogramma's werd via onderzoek en in projecten verder gewerkt richting het oplossen van de vooropgestelde uitdagingen. Op de volgende pagina's vind je meer informatie over elk onderdeel binnen het programma.

Speerpuntenprogramma

Speerpunt Automatische rechtentoekenning

Na een aantal snuffelrondes werd in het voorjaar van 2021 door de werkgroep Automatische rechtentoekenning besloten te focussen op de optimalisatie van de toekenning van het leefloon. Daarbij werd in 2022 vooral gefocust op twee deelaspecten: de inzetbaarheid van het automatische advies bij het toekennen van het leefloon, ter ondersteuning van dossierbehandelaars en het werken met cliëntenprofielen voor het versneld toekennen van leefloon. Centraal daarbij staat het idee dat een algoritme op basis van de beschikbare data in de Kruispuntbank Sociale Zekerheid onmiddellijk een advies kan geven over het afleveren van een leefloon.

**JE VINDT HIER EEN OVERZICHT VAN
DE ACTIVITEITEN VAN DE WERKGROEP
“AUTOMATISCHE RECHTENTOEKENNING”**

In de werkgroep 'Rechtenverkenner' werd besloten samen te werken aan een nieuwe versie van de rechtenverkenner.be. Dit moet een unieke en kwalitatieve bron met actuele informatie over sociale rechten worden. Primaire focus ligt daarbij op intermediairen en hulpverleners. Samen met de steden onderzochten we welke informatie over rechten minimaal beschikbaar moet zijn in een rechtenverkenner en hoe de opvulling en bijhouding van een nieuwe rechtenverkenner kan worden georganiseerd. De grootste uitdaging daarbij is de grote diversiteit aan lokale rechten waarbij in elke gemeente andere voorwaarden gelden. We onderzochten in de werkgroep 'Rechtenverkenner' de mogelijke scenario's voor het opvullen, bijhouden en beheren van de rechtenverkenner.

Ondertussen werden ook de gereserveerde relancemiddelen voor het project aan het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG) toegewezen. Die goedkeuring is de inhoudelijke en financiële basis om een City Deal verder uit te werken.

**JE VINDT HIER EEN OVERZICHT VAN DE
WERKZAAMHEDEN VAN DE WERKGROEP
"RECHTENVERKENNER"**

City Deal Rechtenverkenner 2.0

City Deal E-inclusie by design

Met de toekenning van de Vlaamse subsidie voor het project 'E-Inclusion by Design' werd in 2022 de eerste Vlaamse City Deal een feit. Vanuit de vaststelling dat de digitalisering van de dienstverlening in de praktijk niet altijd de toegankelijkheid verhoogt en we daardoor niet meer onze publieke opgave om de dienstverlening te garanderen voor alle burgers, bezoekers, gebruikers, ... kunnen garanderen, gaat men in het project e-inclusion by design op zoek naar oplossingen die ervoor zorgen dat digitale diensten voor iedereen laagdrempelig toegankelijk blijven. Onder leiding van stad Gent / District 09 gaan alle centrumsteden en de VGC aan de slag met de principes van Human Centered Design waarbij ze elk experimenten opzetten in het ontwikkelproces van twee producten of dienstverleningen. De City Deal werd officieel afgetrapt op 6 september.

JE VINDT HIER MEER
INFORMATIE OVER DE CITY DEAL

EN HIER DE PRESENTATIE
BIJ DE KICK-OFF

Speerpunt E-mobiliteit

Nadat eerder werd afgesproken het speerpunt e-mobiliteit tijdelijk on hold te zetten, in afwachting van een Vlaams-brede aanbesteding voor de uitrol van (semi-)publieke laadinfrastructuur werd besloten de werking in het najaar van 2022 opnieuw op te starten. Er werd afgesproken het thema e-mobiliteit opnieuw te verkennen via een aantal snuffelrondes, op zoek naar een geschikte uitdaging voor een speerpuntenprogramma of City Deal. Er werd afgesproken vanaf het voorjaar van 2023 met alle relevante stakeholders een samenwerking op te zetten rond de voorbereiding van een nieuw bestek voor de concessieovereenkomst (semi-) publiek laden binnen 2 jaar.

**JE VINDT HIER MEER INFORMATIE
OVER HET SPEERPUNT E-MOBILITEIT**

Speerpunt duurzame lokale energieproductie - Energiedelen in appartementen

Naar aanleiding van de conclusies uit een eerder onderzoek naar energiedelen in appartementsgebouwen in Antwerpen, werd in 2021 een opdracht uitgewerkt voor het uitwerken van een 'handboek energiedelen in appartementsgebouwen voor dummies' en het uitvoeren van een casestudie waarbij simulaties worden uitgevoerd in een aantal sites om zo meer inzicht te krijgen in het potentieel van energiedelen in appartementsgebouwen. De onderzoeksopdracht werd uitgevoerd door Think-e en begeleid door een stuurgroep van experts uit de centrumsteden en de Vlaamse overheid. Ze ging in maart 2022 van start en leverde vier eindproducten op. De onderzoeksopdracht spitste zich toe op het uitvoeren van simulaties en het begeleiden van een aantal VME's in een 20-tal appartementsgebouwen gespreid over een aantal steden. Aan de hand van de bevindingen van de simulatiestudie en de feedback van de stakeholders werd een verslag opgemaakt waarin de mogelijke oplossingsrichtingen voor beleid en regulering in kaart werden gebracht. Daarnaast maakten zij de Encyclopedie en het Stappenplan Energiedelen: praktische online instrumenten om te komen tot succesvolle projecten. Ze bevatten toegankelijke informatie over wat energiedelen nu precies is en hoe je kan starten met energiedelen.

**JE VINDT HIER EEN OVERZICHT VAN
DE OPGELEVERDE EINDPRODUCTEN**

In het kader van het speerpuntenprogramma duurzame lokale energieproductie werd in 2021 een opdracht in de markt gezet voor het voeren van een verkennend onderzoek naar een zon-zoneringskaart. Dit onderzoek gaat vooraf aan de ontwikkeling van een zon-zoneringskaart, waarin het (potentiële) aanbod aan zonne-energie wordt samengebracht met de vraagzijde in een interactieve tool die een zicht geeft op knelpunten en kansen voor de uitrol van zonne-energie. De tool geeft door het combineren van potentiële locaties en informatie over het verbruik (vraag) een zonne-potentieelkaart of zon-zoneringskaart. Deze tool is bedoeld als quick-fix, een eerste stap richting een lange termijn strategie. Op basis van interviews bij belangrijke stakeholders en experts met betrekking tot (het delen van) zonne-energie leverden de opdrachtnemers Mapgear en Syntraal een eindrapport en een aantal bijhorende producten op.

JE VINDT HIER EEN OVERZICHT VAN
DE OPGELEVERDE EINDPRODUCTEN

Speerpunt duurzame lokale energieproductie - Zon-zoneringskaart

Verkennd onderzoek Datapedia

In het kader van de speerpuntenprogramma's water en mobiliteit werd een opdracht in de markt gezet voor het voeren van een verkennend onderzoek naar de haalbaarheid van een Vlaamse versie van de datapedia.nl. Deze Vlaamse datapedia moet een neutraal platform worden waar na documentatie en een grondige analyse de beschikbaarheid, de toegankelijkheid, de actualiteit, de volledigheid, de dekking, het al dan niet beschikbaar zijn van standaarden,... worden gediagnosticeerd en de prioritaire partners die nodig zijn om de vermelde problemen op te lossen worden geïnventariseerd. Zo kan met de juiste partners dataset per dataset of groepen van datasets naar oplossingen gezocht worden. Op basis van interviews bij belangrijke stakeholders en experts leverden de opdrachtnemer PWC op 15 juli hun eindrapport op. Voortbouwend op de conclusies van dit eindrapport werd in het najaar een opdracht geformuleerd voor het uitwerken van een business case voor de Vlaamse Datapedia die de haalbaarheid van een integratie in Datavindplaats zal onderzoeken en die moet toelaten concrete stappen te zetten richting implementatie.

**JE VINDT HIER HET EINDRAPPORT BIJ DE
VERKENNENDE STUDIE**

BORDEAUX MÉTROPOLE

Op 12, 13 en 14 oktober organiseerde het Kenniscentrum in het kader van het programma 'Smart Cities' samen met medewerkers van Bordeaux Métropole een werkbezoek aan de stad. De eerste dag werd de Smart City - en datawerking van de gaststad uitgebreid toegelicht. De tweede dag kregen we een inkijk in de praktijk van een aantal Smart City – projecten, de namiddag stond volledig in het teken van de Start-up economie in Bordeaux. Op de laatste dag kregen we een uitgebreid inzicht in de werking van French Tech en het belang ervan voor de Smart City werking in Bordeaux. Aansluitend brachten we een bezoek aan de haven.

**BEKIJK HIER HET VOLLEDIGE PROGRAMMA
EN DE LIJST MET DEELNEMERS**

**Studiereis Smart Cities
naar Bordeaux**

Vlaams minister voor Binnenlands Bestuur Bart Somers besliste het Smart Flanders-programma te continueren. In het vervolgprogramma wordt vanaf 2021 ingezet op verschillende sporen. Deze drie sporen zijn het continueren van het netwerk en de dynamiek die is ontstaan binnen het oorspronkelijke Smart Flanders-programma, de ontwikkeling van een Vlaamse Open City Architectuur (VLOCA) en het verhogen van de maturiteit en de kennis van de steden en gemeenten om Europese Subsidieprogramma's binnen te halen. Er wordt daarbij gewerkt rond jaarthema's. Voor het jaarthema 2022-2023 werd besloten de in 2021 gekozen thema's Datapedia en Zon-zoneringskaart verder uit te diepen. Ook het in 2021 opgestarte traject City Flows, rond het inventariseren en voorspellen van verkeersdrukke werd samen met een aantal piloot- en volgersteden verder uitgediept.

Smart Flanders

JE VINDT HIER MEER
INFORMATIE OVER
SMART FLANDERS

JE VINDT HIER MEER
INFORMATIE OVER
CITY FLOWS

Stadsgenoten

Tijdens de voorbije Stadsgenoten trajecten en gesprekken werd een nood aan ondersteuning op vlak van 'visie en implementatie' in het domein van diversiteit en inclusie gedetecteerd. Na enkele jaren van gesprek, onderzoek en analyse, gingen we in 2022 samen met dr. Saniye Çelik, een Nederlands specialiste in HRM en bestuurs- en organisatievraagstukken verbonden aan de universiteit Leiden, op zoek naar een manier om de centrumsteden gerichte ondersteuning te bieden.

Die zoektocht mondde uit in een workshop 'Leiderschap en inclusie' voor leden van de managementteams en een masterclass 'Leiderschap, diversiteit en inclusie' voor het (hoger) middenkader. We stelden tijdens de voorbije gespreksrondes ook vast dat het voor steden niet altijd evident is om goede partners te vinden omtrent diversiteitsvraagstukken. De 'menukaart' leverde een beperkt maar interessant en scherp aanbod op maat van de specifieke noden van centrumsteden op. De bedoeling is dat steden, op eigen initiatief, het aanbod van deze 'kaart' kunnen verkennen en rechtstreeks afspraken maken met de aanbieder indien ze dat wensen.

**JE VINDT HIER DE PRESENTATIE
VAN DE WORKSHOP**

**EN HIER HET PROGRAMMA
VAN DE MASTERCLASS**

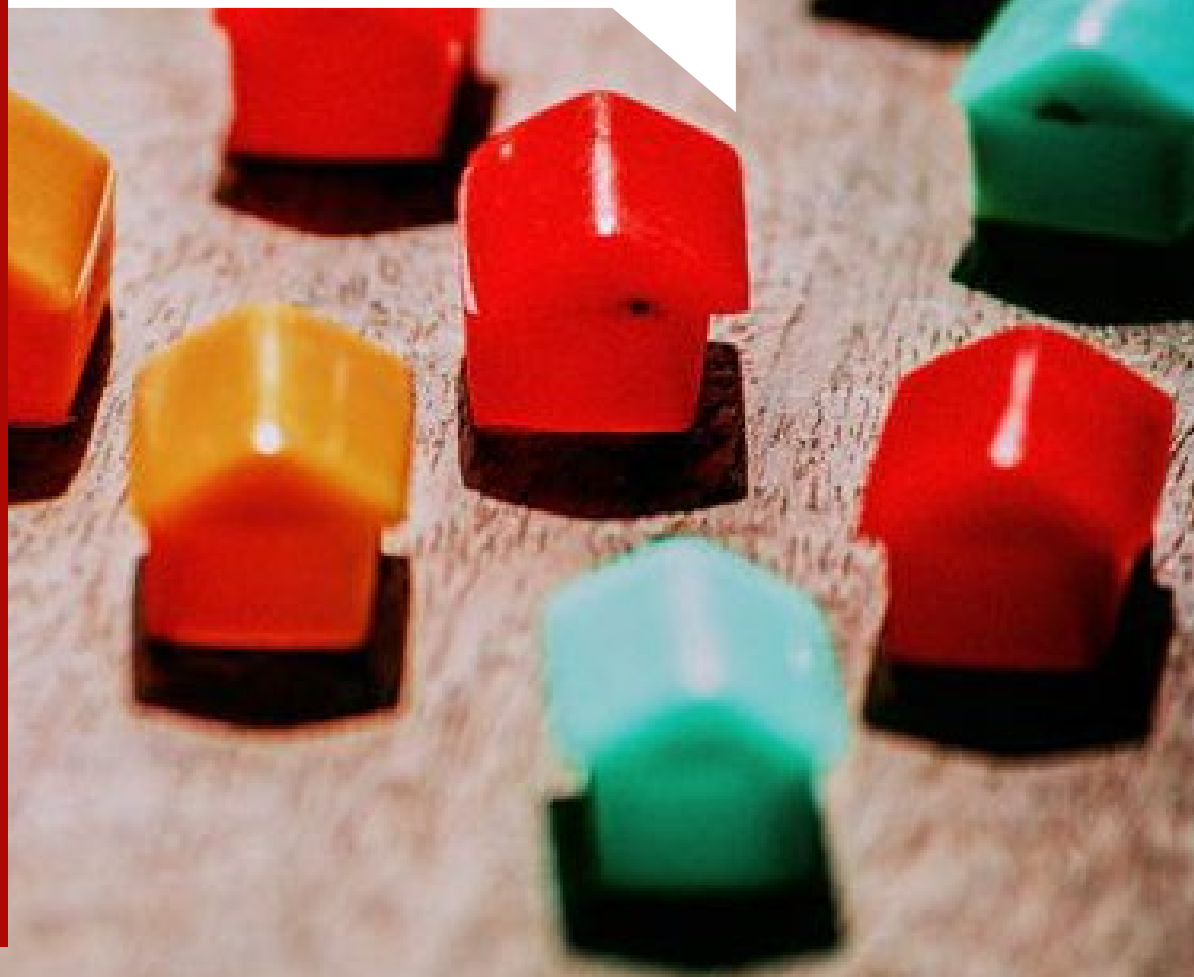

Europa

Europa is geen buitenland meer. Het verscherpt toezicht van de Europese Commissie op onze begroting, de richtlijnen met betrekking tot overheidsopdrachten, luchtkwaliteit, geluid en de substantiële subsidiepakketten voor steden om de energie- en klimaattransitie te ondersteunen... Het zijn enkele voorbeelden van de manier waarop de EU de beleidsruimte van de centrumsteden beïnvloedt. Vanuit die vaststelling werkt het Kenniscentrum binnen de Interstedelijke Reflectiegroep Europa rond drie prioriteiten: de informatie-uitwisseling tussen de centrumsteden en VGC over de organisatie van fondsen- en Europawerking in de eigen organisatie, de verdere uitbouw van expertise inzake fondsenwerving en tot slot de kennisopbouw rond nieuw Europees beleid gekoppeld aan een sterkere positionering van de centrumsteden op het Europese forum. Zo lag dit jaar de voorbereiding door de Vlaamse overheid van het Belgisch voorzitterschap van de EU in 2024 op tafel en verkende de Reflectiegroep samen met het coördinatieteam van het voorzitterschap wat de steden kunnen doen naar aanleiding van dit voorzitterschap.

De renovatie strategieën 2050 van Vlaanderen en Wallonië streven ambitieuze klimaatdoelstellingen na voor residentiële gebouwen. Willen we die klimaatdoelstellingen halen, is een doorgedreven verbetering noodzakelijk. Het project BE REEL! - een LIFE geïntegreerd project – moet daaraan tegemoetkomen. Het Kenniscentrum Vlaamse Steden staat binnen het project in voor de organisatie van een groot disseminatie programma voor de lokale besturen in België. Bij de voorstelling van de resultaten van een begeleidingstraject van 8 pilootgemeenten bij de opmaak van hun lokale langetermijn renovatiestrategie (LLTRS) werden door de deelnemers een aantal lacunes gesignaleerd. Die worden meegenomen in een nieuwe overheidsopdracht waarin een backcastingmethodiek moet ontwikkeld worden om een roadmap tot 2050 voor de renovatie van private woningen te kunnen opstellen. Ook de begeleiding van pilootgemeenten, die de methodiek willen testen is voorzien. De resultaten van deze bijkomende opdracht worden later toegevoegd aan het draaiboek LLTRS. De opdrachtnemer zal gebruik maken van het nieuwe instrument 'Startanalyse lokale renovatiestrategie' ontwikkeld in het najaar 2022 door het consortium VITO-Energyville - Agifly in opdracht van Netwerk Klimaat VVSG. Dat instrument levert de noodzakelijke data voor het opstellen van de roadmap 2050. Daarnaast werden voorbereidingen getroffen om een tweede masterclass LLTRS voor steden en gemeenten te ontwikkelen. De finaliteit van de masterclass, die gespreid over het najaar 2023 en voorjaar 2024 zal plaatsvinden, is dat iedere deelnemende stad of gemeente na de masterclass over een LLTRS beschikt. Elke sessie zal dieper ingaan op één van de thema's uit het draaiboek en op relevante topics en opgeleverde eindproducten van het Be REEL! programma.

Life+ Integrated Projects Climate Action: project **BE-REEL!**

Communicatie

Door de veelheid aan partners en thema's in het stedelijk veld is het voor de Vlaamse steden niet altijd eenvoudig om in de enorme stroom informatie hoofd- en bijzaak van elkaar te onderscheiden. Het Kenniscentrum wil hen daarom ondersteunen bij het filteren en structureren van deze toevloed aan informatie. Via uiteenlopende digitale instrumenten wil het Kenniscentrum daarnaast ook zelf actief communiceren met haar verschillende partners en stakeholders.

**JE VINDT HIER EEN OVERZICHT
VAN ALLE INITIATIEVEN**

Het Kenniscentrum werkte ook in 2022 op diverse wijzen samen met de Vlaamse overheid. Met minister Somers, bevoegd voor stedenbeleid, en zijn administratie is er sprake van een bevoorrechte relatie wat resulteerde in de uitbouw van een structureel overleg. Daarnaast werd het Kenniscentrum uitgenodigd om deel te nemen aan een aantal initiatieven van de Vlaamse overheid. In de mate dat die verband hielden met de programma's uit het meerjarenprogramma 2022-2026 ging het Kenniscentrum op die uitnodigingen in. Meer algemeen volgde het Kenniscentrum de ministeriële initiatieven op het niveau van de Vlaamse Regering die raakpunten vertoonden met programmasporen uit dit meerjarenplan.

JE VINDT HIER EEN OVERZICHT

**Het Kenniscentrum als
gesprekspartner voor de Vlaamse
Regering en de minister bevoegd voor
stedenbeleid en zijn administratie**

Het veranderde speelveld vraagt een andere overheid

Sinds 2016 brengt het Kenniscentrum wekelijk een studie, publicatie of boek onder de aandacht rond maatschappelijke/stedelijke vraagstukken of beleidsopgaven.

JE VINDT HIER DE OOGST VOOR 2022

Afrekening 2022

Het Kenniscentrum heeft in 2022 haar werking gefinancierd met een budget van 1.545.497,92 euro.

JE VINDT HIER DE AFREKENING

Colofon

redactie	Kenniscentrum Vlaamse Steden
Vormgeving	Zeppo
foto's	Coverbeeld: © ALamy Images Pagina 2: © VPRO Pagina 3: © Depositphotos Pagina 4: © Unsplash.com Pagina 5: © Fotolia Pagina 6: © Pixabay Pagina 7: © PREMIUM Stock Photo Pagina 8: © Wedgenetworks Pagina 9: © Getty Images Pagina 10: © Shutterstock Pagina 11: © Computable.nl Pagina 12: © Adobe Stock Pagina 13: © Pixabay Pagina 14: © Pixabay Pagina 15: © Miguel Amutio, Unsplash Pagina 16: © Agence APPA Pagina 17: © Getty Pagina 18: © Unsplash Pagina 19: © Europese Commissie Pagina 20: © ING Pagina 21: © Unsplash Pagina 22: © Vectorstock Pagina 23: © TMB (Panyee FC) Pagina 24: © Vrije Universiteit Amsterdam

Er is geen moeite gespaard om de auteursrechten van het fotomateriaal te traceren, wanneer u echter denkt rechthebbende te zijn gelieve dan de uitgever te contacteren.

v.u. Annik Bogaert, Kenniscentrum Vlaamse Steden
Bischoffsheimlaan 1-8 – 1000 Brussel